

Asia: VN/20785/2023

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi eräiden kansaneläkeindeksiin ja elinkustannusindeksiin sidottujen etuuksien ja rahamäärien indeksitarkistuksista vuosina 2024-2027 ja siihen liittyviksi laeiksi sekä lapsilisälain 7 §:n muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Esityksessä ehdotetaan, että tiettyihin kansaneläke- ja elinkustannusindeksiin sidottuihin etuuksiin ja etuuslakien rahamääriin ei tehdä indeksitarkistusta vuosina 2024-2027. Lisäksi Eläkkeensaajan asumistukeen ei tehtäisi tarkistuksia vuosina 2024-2027.

Lapsilisälakia ehdotetaan lisäksi muutettavaksi siten, että neljännen ja viidennen sekä sitä useamman lapsen lapsilisään ja lapsilisän yksinhuoltajakorotukseen tehdään tasokorotus. Myös alle kolmivuotiaasta lapsesta maksettavan lapsilisän määrää korotetaan.

Indeksikorotusten jäädyttäminen vuosina 2024-2027 voi tarkoittaa jopa 10 prosentin heikennystä etuuksien reaaliseen tasoon. On hyvin huolestuttavaa, että indeksijäädytysten takia etuudensaajia tulee ohjautumaan toimeentulotuen saajiksi. Toimeentulotuki on tarkoitettu viimesijaiseksi tueksi. Perustuslaissa taataan oikeus välttämättömään toimeentuloon. Perusturvan tulisi vähintään kattaa välttämättömät elinkustannukset ja myös estää tarpeen turvautua viimesijaiseen toimeentulotukeen.

Perusturvaa koskevat indeksijäädytykset kohdistuvat yhteiskunnan heikompiosaisiin ja aiheuttavat köyhyyden lisääntymistä. Pienituloisten inflaatio on nopeampaa kuin suurituloisten. Jäädytyksen vaikutukset kohdistuvat siten merkittävästi juuri pienituloisiin kotitalouksiin. Vaarana on, että entistä useampi perhe ja kotitalous ajautuu köyhyyteen. Toimeentulo-ongelmat lisäävät syrjäytymistä ja eriarvoistumista sekä luovat esteitä työllistymiselle. Tämä tulee näkymään myös muun muassa sote-menojen kasvuna. STTK vastustaa esitettyjä indeksijäädytyksiä.

Indeksijäädytykset yhdessä muiden sosiaaliturvaan valmisteilla olevien muutosten kanssa tulevat lisäämään lapsiköyhyyttä ja lapsiperheköyhyyttä Suomessa ja asettavat useat perheet vaikeisiin toimeentulo-ongelmiin. Nämä säästötoimenpiteet ovat kasautumassa yhteiskunnan heikompiosaisen kannettavaksi. STTK huomauttaa, että Euroopan sosiaalisten oikeuksien komitea on todennut viimeksi helmikuussa 2023, että perusturvan taso on jo nyt liian matala Suomessa.

Esityksessä ehdotetaan myös korotuksia lapsilisiin. Nämä korotukset eivät riitä kompensoimaan indeksijäädytysten vaikutuksia etuuksia saaville perheille. Lapsilisien korotukset myös kohdentuvat heikosti. Korotusten vaikutukset ovat pieniä perusturvaetuuksia ja toimeentulotukea saaville perheille ja samaan aikaan kohdentuvat myös suurituloisille.

Esitys on valmisteltu hyvin kiireellisellä aikataululla. Tämä näkyy muun muassa puutteellisina vaikutusten arvioina. Esityksessäkin todetaan, että vaikutuksia ei ole arvioitu ristikkäin muiden sosiaaliturvaan tehtävien muutosten kanssa. STTK pitää hyvin ongelmallisena sitä, että esityksen vaikutuksia ei ole arvioitu riittävän kattavasti. STTK ei pidä myöskään hyvän lainvalmistelun mukaisena lausuntokierrokselle varattua lyhyttä aikaa.

Koskela Samppa
STTK ry.